

7.5.2024

Rovaniemen kaupungin jätehuoltojaosto

JÄTTEENKULJETUSJÄRJESTELMÄ, ROVANIEMI JA PELLO

ROIDno-2024-1071

Lapin Yrittäjät ry, Rovaniemen Yrittäjät ry, Pellon Yrittäjät ry, SKAL Ympäristöyritykset ry ja SKAL Pohjois-Suomi ry esittävät, että Rovaniemelle ja Pelloon sopii parhaiten kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on toimivin kaikkien jättejakeiden kuljetuksessa. Järjestelmä on toiminut alueella hyvin ja asiakkaat ovat olleet palveluun tyytyväisiä.

Rovaniemen kaupunkistrategia 2030

Rovaniemen kaupungin asettama strateginen päätavoite on “Elinvoimaa rakennetaan monipuolisesti ja vastuullisesti”. Kolmannessa alataavoitteessa mainitaan “turvaamme nykyisten toimijoiden toimintaedellytyksiä”. Jätehuoltojaoston esittämä aikomus siirtyä kunnan järjestämään jätteenkuljetusjärjestelmään on täysin tämän tavoitteen vastaista toimintaa. Rovaniemen jätehuoltojaoston alueella toimivien yhdyskuntajätteen kuljetusyritysten toimintaedellytykset vaarantuvat, jos heidän palvelutarjoomaansa supistetaan kaupungin päätöksellä.

Seitsemännessä alataavoitteessa ensimmäisen kohdan mukaan “lisäämme yhteisöjen ja yksilöiden vaikutusmahdollisuuksia itseään ja elinympäristöään koskeissa asioissa”. Jätehuoltojaoston esitys on strategian tämänkin kohdan kanssa ristiriidassa, kun asukkailta viedään mahdollisuus päättää itse palveluntarjoajastaan.

Rovaniemen kaupungin kasvuohjelma 2024-2025

Jätehuoltojaoston esitys on niin ikään ristiriidassa Rovaniemen kaupungin hallituksen kokouksessaan 18.3.2024 hyväksymän kasvuohjelman kanssa. Kasvuohjelman kohdassa 3.3. Hankintapolitiikka kerrotaan, että kaupungin tulee hankekohtaisesti arvioida, mikä toimintamalli mahdollistaa alueen yritysten toiminnan ja sen kehittymisen. Samassa kohdassa on kerrottu, mitkä osa-alueet rovaniemeläiset yrittäjät ovat arvioineet kaupungin elinkeinopolitiikassa heikoimmin. Jätehuoltojaoston esitys vahvistaa näiden osa-alueiden heikkoa arviointia Yhtenä erityisenä teemana elinvoiman kehittämisen näkökulmasta nostetaan markkinavuoropuheluiden sekä tulevista kilpailutuksista tehtävien infojen järjestäminen. Jätehuoltojaoston esitys on periaatteeltaan täysin päinvastainen, sillä se estää reilun kilpailun.

Jätelain vaatimukset valmistelulle

Jätelain 646/2011 § 37 [Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus] asettaa vaatimukset sille, mitä seikkoja tulee tarkastella silloin, kun jätteenkuljetusjärjestelmästä päätetään. Vaatimukset ovat seuraavat:

Kunta voi päättää, että 32 §:n 1 momentissa tarkoitettussa toiminnassa syntyvän sekalaisen yhdyskuntajätteen ja 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun saostus- ja umpisäiliölietteen kiinteistöittäinen kuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljetajan kanssa, jos:

- 1) näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n 2 momentissa säädettyt edellytykset;
- 2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;
- 3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Haluamme korostaa, että kuljetusjärjestelmää koskevassa päätöksessä tulee yksilöidysti tarkastella kaikkia edellä mainittuja vaatimuksia.

Jätelain vaatimusten täyttyminen alueella

Ensimmäisenä edellytyksenä on jätelaissa (37 § ja 35 §) todettu seuraavasti: ”Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.”

- Rovaniemen kaupungin tilaamassa Rambollin selvityksessä (22.3.2023), jossa arvioitiin jätteenkuljetusjärjestelmiä Rovaniemellä ja Pellossa, todetaan, että ”Selvityksen perusteella Rovaniemen ja Pellon alueella on jätehuollon kuljetuspalveluita tarjolla nykyisessä kuljetusjärjestelmässä kattavasti vakituisille asunnoille.”
- Lisäksi selvityksessä tuodaan esille, että ”Kokonaisliittymisasteprosentti vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen osalta koko toimialueella on tarkastelun perusteella 80 %, Rovaniemellä 84 % ja Pellossa 59 % (ilman liikekiinteistöjä). Jätehuollon liittymisaste taajamissa ja kylissä on Rovaniemen ja Pellon kuntia tarkasteltaessa hyvällä tasolla. Lisäksi harvaan asutulla maaseudullakin on ainoastaan noin 6 % kiinteistöjä, joiden läheisyydestä ei tehdä tyhjennyksiä. Suurin osa jätehuoltoon liittymättömistä kiinteistöistä on vapaa-ajan asuntoja, jotka sijaitsevat harvalla maaseutualueella tai YKR-alueen ulkopuolisella alueella huonojen liikenneyhteyksien päässä. Näissä kiinteistöissä syntyvä jätteiden määrä on vähäisempää ja satunnaisempaa kuin vakituisesti asutuissa taajama-asunnoissa.”
- Yritysten tarjonta on alueella hyvää ja niiden välillä on aitoa kilpailua, mikä pitää asiakkaiden hinnat kohtuullisina. Tarjonta on tällä hetkellä kattavaa ja luotettavaa. Jätteen kuljetuspalveluita on tarjolla kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Jätehuoltoyhtiön mahdollinen kilpailutus supistaisi tarjontaa alueella, jolloin kattavuus ja luotettavuus kärsivät. Kilpailun katoaminen alueelta voi myös nostaa hintoja.

Toisena edellytyksenä jätelaissa (37 §) kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle on seuraava: ”Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta

vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.” Kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta tukevat seuraavat seikat:

- Kiinteistön haltijan järjestelmässä jätteenkuljetuksessa ei tule kerralla isoja asiakkaiden vaihdoksia kuljetusyritykselle, joista aina seuraa suuri ongelma kuljetusten toiminnan kannalta.
- Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa samaan kuormaan yhdyskuntajätteen kanssa voidaan ottaa myös yritysten ja teollisuuden jätettä, mikä tehostaa kuljetuksia.
- Jäteyhtiön kilpailutus hävittää ylimääräisen kuljetuskapasiteetin alueelta.
- Jätteiden kuljettaminen hoituu vaatimukset täyttävästi molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Kiinteistön haltijan järjestämästä mallista ei aiheudu enempää haittaa ja vaaraa ympäristölle ja terveydelle kuin kunnan kilpailuttamasta kuljetuksesta, koska lakisääteiset ympäristövaatimukset eri toiminnoille täytyy olla samat kuljetusjärjestelmästä riippumatta.
- Rovaniemen kaupungin tilamaassa Rambollin selvityksessä (22.3.2023) todetaan, että ”Selvityksen perusteella jätelain ehdot luotettavuuden osalta täyttyvät nykyisessä kiinteistön haltijan jätteenkuljetusjärjestelmässä” ja ”selvityksen perusteella jätelain ehdot täyttyvät kohtuullisten ja syrjimättömien ehtojen osalta Rovaniemellä ja Pellossa nykyisessä kiinteistön haltijan jätteenkuljetusjärjestelmässä”.
- Kunnallisen toimivuuden ja alueellisen kehittämisen osalta Rambollin selvityksessä todetaan ”Tehtyjen tarkastelujen perusteella Jätelain 37 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen vaatimus jätehuollon alueellisesta kehittämisestä täyttyy Rovaniemen ja Pellon alueella nykyisessä kuljetusjärjestelmässä, kun otetaan huomioon myös kuntien yhdyskuntarakenteet ja eriluonteiset alueet kuntien sisällä.”
- Rambollin selvityksessä (22.3.2023) todetaan, että ”selvityksen perusteella nykyinen jätteenkuljetusjärjestelmä ei aiheuta jätelain mukaista ympäristö- ja terveyshaittaa”

Kolmantena edellytyksenä jätelaissa (37 §) kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle on seuraava: ”Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.” Kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta tukevat seuraavat seikat:

- Kotitalouksilla on mahdollisuus valita mieleisensä kuljetusyritys.
- Jos palvelu ei yrityksessä toimi halutulla tavalla, asiakas voi vaihtaa toiseen yritykseen.
- Päivystys toimii 24 tuntia/vrk.
- Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus kehittää alueen elinkeinotoimintaa ja mahdollistaa paremmin uudet innovaatiot alalle.
- Jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa markkinat keskittyvät. Tämän seurauksena on kuljetusyrityksiä, jotka ovat joutuneet lopettamaan toimintansa. Urakka-alueiden pilkkominen pieniksi ei estä tätä kehitystä.

- Jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa kuljettajien työsuhteturva vaarantuu. Kilpailutus voi viedä yritykseltä liiketoiminnan, josta pahimmassa tapauksessa seuraa työpaikkojenkin lakkaaminen.
- Kuljettajien työsuhteet muuttuvat jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa päätöksiksi, epävarmuus lisääntyy ja yrityksen on vaikea saada ammattitaitoista työvoimaa.
- Työntekijöiden ja yritysten verotulot vahvistavat alueen taloutta.
- Jätelain mukainen jätteenkuljetusrekisteri turvaa viranomaisille tasavertaisen valvonnan molemmissa kuljetusjärjestelmissä.
- Jätelain mukaan jätteenkuljetusyritysten tulee hakea toiminnalleen lupaa ELY-keskukselta jätehuoltorekisteriin liittymisellä. Tähän liittyvät suunnitellut vakuusmaksuvelvoitteet. Uudet velvoitteet koskevat molempia kuljetusjärjestelmiä. Myös ympäristöluvut ja ympäristövalvonnan velvoitteet koskevat samalla tavalla molempia kuljetusjärjestelmiä.
- Rambollin selvityksessä (22.3.2023) todetaan, että ”Selvityksen perusteella jätelain ehto kokonaisuutena täyttyy nykyisessä jätteenkuljetusjärjestelmässä toimialueella.”

Yhteenveto

Tämän lausunnon allekirjoittaneet yrittäjäjärjestöt katsovat, että Rovaniemen jätehuoltojoaston alueella ei ole esitetty sellaisia jätelain 37 §:n edellyttämiä perusteluja, jotka estäisivät kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän valintaa. Alueella on tarjolla yksityisiä jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Mielestämme suora asiakkaan ja yrittäjän välinen sopimus mahdollistaa parhaiten pitkäaikaiset asiakassuhteet ja luo parhaat edellytykset tehokkaalle jätehuoltojärjestelmälle. Kunnan, ja tässä tapauksessa myös jätehuoltojoaston tehtävänä, on mahdollistaa asukkaille hyvin toimivat ja laadukkaat jätehuoltopalvelut sekä taata hyvät toimintaedellytykset alueen yrityksille.

Ella-Noora Kauppinen
p. 050 554 2458
toimitusjohtaja
Lapin Yrittäjät ry

Laura Pihkakoski
p. 040 750 1584
puheenjohtaja
Pellon Yrittäjät ry

Lasse Kontiola
p. 0400 694 233
toiminnanjohtaja
SKAL Ympäristöyritykset ry

Jani Siivola
p. 040 717 7815
puheenjohtaja
Rovaniemen Yrittäjät ry

Taavi Heikkinen
p. 0400 282 785
toiminnanjohtaja
SKAL Pohjois-Suomi ry